

บทคัดย่อ

ประเทศไทย 2548: บ่ายหน้าสู่ทางใด

รายงานประจำปี 2548 เป็นรายงานฉบับที่ 22 (ฉบับสุดท้าย) ของโครงการข่าวสารทิศทางการประเทศไทย (TTMP) ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ภาคด้วยกัน ภาคแรกเป็นบทประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์เหตุการณ์และแนวโน้มประเทศไทยในรอบปี 2548 ในชื่อเรื่องว่า "ประเทศไทย 2548: บ่ายหน้าสู่ทางใด" พร้อมทั้งรายงานลำดับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวประเทศไทยในรอบปี 2548 ภายใต้กรอบการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร 7 หมวด ภาคที่สองเป็นการประมวลสถานการณ์และแนวโน้มประเทศไทยช่วง 6 เดือนหลังของปี 2548 ที่รวบรวมจากสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

ผลการศึกษาภาคแรกสรุปได้ดังนี้

1. กระแสโลกาภิวัตน์แข็งแรงแกร่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลสำเร็จของหลายประเทศสังคมนิยมหรือกึ่งสังคมนิยมเดิมที่นำระบบตลาดไปใช้ในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ จีน รัสเซีย ยุโรปตะวันออกและอินเดีย เป็นต้น แต่ก็ยังต้องเผชิญกับการเสี่ยงและความไม่แน่นอนหลายประการ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในศุนย์อำนาจโลก ที่สหรัฐอเมริกาสูญเสียการนำลงไปตลาดโลกและการแข่งขันในตลาดโลกยังคงเป็นกระแสหลักสำหรับประเทศต่างๆรวมทั้งประเทศไทย
2. โลกอิสลาม ได้กลายเป็นพลังทางการเมืองที่ไม่อาจมองข้ามได้ และน่าจะมีอิทธิพลเพิ่มขึ้นมาก หากได้ดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างเหมาะสม หลายประเทศในลาตินอเมริกาได้หันไปในแนวทางการกลาง-ซ้าย ขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วจำนวนหนึ่งหันไปในการกลาง-ขวา
3. ในรอบปี 2548 รัฐนาวาประเทศไทย ต้องเผชิญกับคลื่นใต้น้ำจากหลายด้าน ทั้งคลื่นใต้น้ำสีนํ้ามิ ใช้วัตถุนกการก่อการร้ายในสามจังหวัดภาคใต้ที่ยังไม่มีผู้ประกาศรับผิดชอบ ผลกระทบทางไกลจากน้ำมันราคาแพง และที่ล้าคัญได้แก่ความขัดแย้งภายในชนชั้นนำด้วยกัน ก่อให้เกิดปัญหาเสถียรภาพและความมั่นใจอย่างเห็นได้
4. เศรษฐกิจไทยมีอัตราการเติบโตพอสมควร พื้นฐานทางเศรษฐกิจอยู่ในสภาพมั่นคง ฐานะการเงินการคลังของประเทศยังอยู่ในภาวะดูแลจัดการได้ การประกอบการของธุรกิจเอกชนยังคงมีกำไร อัตราการว่างงานต่ำ แต่ก็มีสิ่งที่ควรระวัง ในเรื่องดุลการค้า การออมภายในประเทศ การต่อสู้กับการแข่งขันในตลาดโลกที่มีแนวโน้มเข้มข้นขึ้น และผลกระทบจากความไม่ได้สมมาตรของโครงสร้างเศรษฐกิจโลก
5. สถานการณ์การเมืองในประเทศร้อนระอุตลอดปี มองในด้านลบเป็นการจุดรั้งการพัฒนา ความมั่นใจ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มองในด้านบวกเป็นการขับเคลื่อนเพื่อยกมาตรฐานการเมืองขึ้นสู่ระดับใหม่ อันจะสามารถนำพาประเทศไทยไปอย่างแข็งแกร่งกว่าเดิม การสร้างความปรองดองภายในชาติโดยรวม และภายในชนชั้นนำ โดยเฉพาะ การเพิ่มประสิทธิภาพและความเที่ยงธรรมขององค์การตรวจสอบ การลดทอนคอร์รัปชันอย่างจริงจัง การลดทอนอิทธิพลมืดในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมและการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ของฝ่ายต่างๆ เหล่านี้น่าจะช่วยสร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของการเมืองไทยได้
6. ประชากรไทยเพิ่มในอัตราที่ลดลงเรื่อยๆ หากแนวโน้มเป็นเช่นนี้ จำนวนประชากรจะถึงช่วงคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงในอนาคตอันใกล้ และประเทศจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว การเป็นเมืองมีอัตราเร็วขึ้น จิตใจแบบผู้ประกอบการกำลังเข้าแทนที่จิตใจแบบชาวนาในชนบท แรงกดดันต่อสิ่งแวดล้อมจากการเพิ่มขึ้นของประชากรลดลง แต่

จะกลายเป็นแรงกดดันที่ต้องการยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนมากกว่า ซึ่งเป็นโอกาสสำหรับการสร้างแบบจำลองการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้น รวมทั้งการแก้ปัญหาน้ำมันเชื้อเพลิงและพลังงาน

7. ในด้านท่องเที่ยวของดำเนินชีวิต กระแสหลักยังคงเป็นวัฒนธรรมผู้บริโภครวม แต่เกิดวัฒนธรรมย่อยที่น่าสนใจขึ้น ได้แก่ วัฒนธรรมบันเทิง วัฒนธรรมการแสดง และวัฒนธรรมความสุข เป็นที่สังเกตว่าวัฒนธรรมจากประเทศที่มีทุนพัฒนามากกว่าได้ไหลเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จากสหรัฐ ยุโรป ญี่ปุ่น และท้ายสุดได้แก่เกาหลีใต้ ตั้งแต่สินค้าแฟชั่น ไปจนถึงภาพยนตร์ มีการเสนอวัฒนธรรมความสุขทางด้านจิตใจเพิ่มขึ้น และวัฒนธรรมที่เป็นวิทยาศาสตร์กับวัฒนธรรมที่เป็นไสยศาสตร์ก็ต่อสู้กันอยู่ อื่นๆ วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมและเชิงพาณิชย์อย่างเห็นชัดขึ้น มีการรวบรวมและซื้อกิจการทางด้านนี้

8. อาหารและสาธารณสุขเป็นจุดแข็งของประเทศ อาหารไทยมีความปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับในรสชาติและมีผลดีต่อสุขภาพมากขึ้น การปรับปรุงคุณภาพและเพิ่มปริมาณผลผลิต รวมทั้งมีนโยบายอาหารทั้งระบบ มีความจำเป็นต่อความมั่นคงทางอาหาร การสร้างสุขภาพแก่ประชาชน และการแข่งขันในตลาดโลก การสาธารณสุขไทยได้ผ่านการทดสอบที่สำคัญ เช่น กรณีไข้หวัดนก การควบคุมโรคเอดส์ การดำเนินงานระบบประกันสุขภาพ รวมทั้งการจัดการด้านอนามัยในพื้นที่ประสบภัยพิบัติภัย ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ที่ควรจะได้พัฒนาต่อไปทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ บุคลากร องค์ความรู้ เครื่องมืออุปกรณ์และการบริหารจัดการ

9. การศึกษาของไทยก้าวสู่ขั้นสำคัญ ได้แก่ การเคลื่อนไหว 3 ส่วนคือ การถ่ายโอนสถานศึกษาให้แก่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น บทบาทที่เพิ่มขึ้นของภาคธุรกิจเอกชนตลอดจนสถานศึกษาต่างประเทศต่อการศึกษาของไทย และความพยายามของรัฐในการยกคุณภาพการศึกษาของชาติ เช่น การแก้ปัญหาบุคลากรทางการศึกษา การแปรการศึกษาให้เป็นแบบดิจิทัล หากการเคลื่อนไหวทั้งสามส่วนนี้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน ก็คาดว่าจะขับเคลื่อนระบบการศึกษาอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพได้

10. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการค้นพบและเกิดนวัตกรรมจำนวนมากในวิทยาศาสตร์ระดับสูง ขณะที่มีการแข่งขันสูงด้วย เพื่ออำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจ การแข่งขันทางธุรกิจก่อปัญหาไม่น้อยต่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ในประเทศไทยมีความตื่นตัวทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้น แต่ก็ยังคงล่าช้า ต้องพึ่งพาและสั่งเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศต่อไป ควรเร่งวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูงในทุกด้าน โดยเฉพาะ เทคโนโลยีชีวภาพ

11. จากบริบทโลก ประเทศไทยมีแนวโน้มขับเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจ/สังคมความรู้ บ้างเต็มใจ บ้างจำใจ บางขณะเร็ว บางขณะช้า เศรษฐกิจ/สังคมความรู้นี้จะดันด้านทดสอบความอยู่รอดของประชาชาติต่างๆ มากกว่าการเป็นสังคมในอุดมคติ

Abstract

Thailand in 2005: Whither Shall We Go?

This 2005 annual report is the 22nd and final volume in the Thailand Trends Monitoring Project (TTMP) program. This report consists of 2 parts: the first is a compilation of analyses and interpretations of Thailand's situation and society in 2005 under the title "*Thailand in 2005: Whither Shall We Go?*," including a chronological report of significant events and trends in Thailand during 2005 compiled from news data in 7 categories. The second part is a synopsis of situations and trends in Thailand in the second half of 2005 (July – December 2005), as gathered and synthesized from newspapers and other publications including magazines and electronic media.

Significant findings from the first part can be summarized as follows:

1. The tide of globalization has strengthened due to the successes of many socialist and quasi-socialist countries in implementing a free-market economic system in their national development, including China, Russia, Eastern Europe, and India. However, the world still faced a number of risks and uncertainties including the shift in global power center, as the United States are gradually losing its hold on leadership. Participation in the global trade and global competition remained the mainstream focus for most countries including Thailand.
2. The Islamic world has emerged a potent political force that cannot be overlooked, and is likely to gain influence if appropriate foreign relation policies are followed. In terms of development policy, many Latin American countries turned to follow the moderate-leftist route, while a number of developed countries turned to follow the moderate-rightist route.
3. In 2005, Thailand faced strong undercurrents from many directions, including the tsunami tragedy, bird flu, ongoing terrorism in the three Southern provinces whose responsibility remained unclaimed, long-range impact of high oil prices, and – most importantly – conflicts within the ruling class which have caused unmistakable erosion of the country's stability and public confidence.
4. Thailand's economy grew at a considerable pace in 2005. Economic fundamentals remained strong, the country's finances and budget remained manageable, the private sector remained profitable, and unemployment level remained low. Nonetheless, we also saw causes for concern including trade deficits, declining net national savings, potentially more intense competition in the global trade arena, and adverse effects from asymmetries in the world's economic structure.
5. Internal political strife was at a boiling point all year long. On the negative side, this conflict is holding back development, public confidence, and the country's competitiveness. On the positive side, this conflict signals a movement to elevate Thailand's standards of politics to a new plateau, which will enable the state to lead the country much more strongly than before, foster unity on both national level and within the ruling class, enhance the efficiency and fairness of independent organizations, put more serious efforts in curtailing corruptions and local mafia's influence, as well as encourage participation and creative criticisms from all segments of society. These movements should help propel Thailand's politics into a new era.
6. Thailand's population is growing at a lower rate. If this trend continues, the population figure will become constant in the near future, and the country will quickly become a society of retirees. The rate of urbanization is quickening, while in the countryside the entrepreneurial spirit is replacing the farmer's spirit. Pressures on the environment that result from population growth have abated, but will instead be transformed into pressures to improve people's standard of living. These pressures present opportunities to build models for sustainable development, as well as solve fuel and energy problems.
7. Consumerism remained the mainstream mode of living. But we saw the emergence of several interesting sub-cultures: the entertainment culture, the performance culture, and the happiness culture. It is worth noting that Thailand has seen an incessant influx of cultures from countries with more development capital, including the United States, Europe, Japan, and most recently South Korea. Cultural imports span a wide spectrum, from goods to fashion and film. The culture of spiritual happiness was marketed more visibly, and scientific cultures remained at odds with superstitious cultures. Culture became more evidently industrialized and commercialized, as seen in several mergers and acquisitions in this business.

8. Food and health were two of Thailand's core strengths. Thai food is safe, and became more acceptable in terms of palatability and health benefits. Further improvements in quality and quantity, as well as system-wide food policies, are imperative to the country's food stability, public health, and competition on the world stage. Thailand's healthcare underwent crucial tests, including bird flu, AIDS control, universal health guarantee scheme, as well as sanitation management in disaster-hit areas which was widely recognized internationally. Thailand should further develop this capability in terms of quality, quantity, personnel, knowledge, equipment, and management processes.

9. Thailand's education reached a crucial stage involving 3 simultaneous movements: the proposed transfer of educational institutions to local authorities, the increasing roles of local private sector and foreign schools in Thai education, and the government's efforts in raising the country's educational standards such as solving problems regarding teaching personnel and the digitalization of education. If these 3 movements continue compatibly in tandem, they can propel Thailand's education system in a focused and efficient manner.

10. In the realm of science and technology, 2005 saw a high level of new discoveries and innovations made amidst equally high competition for military and economic purposes. Business competitions caused considerable problems in scientific research. In Thailand, enthusiasm for science and technology has increased, but the country remained a laggard in this area, necessitating continued reliance on and imports of foreign technologies. The country should accelerate research and development in every advanced technology, particularly biotechnology.

11. In the global context, Thailand tends to move toward an economy/society of knowledge, partly willingly, partly grudgingly; sometimes quickly, sometimes slowly. This economy/society of knowledge seems to be more of a checkpoint to test the survivability of nations, rather than an ideal society.